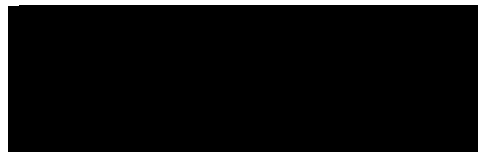

Bydgoszcz, 18.09.2026

dr hab. Agata Nowakowska-Gumiela, prof. AMFN

Dziedzina: sztuka

Dyscyplina: sztuka muzyczna

RECENZJA

pracy doktorskiej mgr Xiao Tang

przygotowanej w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej : sztuki muzyczne

Zlecniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. K. Pendereckiego w Krakowie, pismo z dnia 10.07.2026 r.

Zlecenie podjęte w nawiązaniu do Uchwały Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie z dnia 22 czerwca 2026 roku (Uchwała nr 34/2026) oraz na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy z *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2024 r. poz.1571, z późn. zm.) oraz §19 ust.1 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Praca doktorska mgr Xiao Tang pt. „Rozwój gatunku fantazji fortepianowej. Różnorodność ekspresji i formy na przestrzeni wieków jako rezonans epoki i osobowości kompozytora” składa się z dzieła artystycznego innego opisu. Dzieło artystyczne obejmuje zarejestrowane na płycie CD wykonanie następujących utworów:

1. R. Schumann - *Fantasiestücke* op. 12
2. F. Chopin - *Fantazja f-moll* op. 49
3. A. Scriabin - *Fantazja h-moll* op. 28
4. K. Szymanowski - *Fantazja C-dur* op. 14.

Nagranie zrealizowano w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Krakowie, reżyser dźwięku: dr hab. Paweł Małecki

Ocena dzieła artystycznego

Repertuar przedstawionego do oceny nagrania jest bardzo wymagający i pod wieloma względami zróżnicowany. Po jego wysłuchaniu mogę stwierdzić, iż Pani Xiao Tang dysponuje wszechstronnymi umiejętnościami pianistycznymi i muzycznymi, pozwalającymi na satysfakcjonującą interpretację wybranych dzieł. Niektóre aspekty wykonania opatrzyłam uwagami, ale całość prezentacji jest ciekawą kreacją artystyczną i oceniam ją pozytywnie.

W cyklu Roberta Schumanna *Fantasiestücke* op. 12 pianistka ze zrozumieniem i temperamentem oddała charakter wszystkich zróżnicowanych części. Najbardziej przekonujące były dla mnie ogniwa, w których pierwszoplanową rolę grała energia, ruch, *agitato*, polifonizujące figuracje - w szczególności *Aufschwung* i *Wirren*. Fragmenty liryczne zagrane zostały szlachetnym dźwiękiem, z dobrym wyczuciem frazy i naturalnego oddechu. Mam jedynie zastrzeżenia do ostatniej części (*Ende vom Lied*), gdzie w taktach 37 - 53 w charakterystycznym motywie opartym na rytmie „dwie ósemki-ćwierćnuta” pianistka podkreśla pierwszy dźwięk zamiast trzeciego (oznaczonego *sforzato*). Odwrotna akcentacja powoduje błędne rozumienie frazy i przesunięcie poczucia pulsu.

Fantazja f-moll op. 49 F. Chopina to dzieło niezwykle głębokie, złożone i nieoczywiste. Zestawienie tematów marszowych, improwizacyjnych i chorałowych, przenikanie się tonów żałobnych, heroicznych, wzniosłych i „niebiańskich” - to wszystko stawia przed wykonawcą trudne zadania techniczne, emocjonalne i brzmieniowe. Pianistka bardzo dobrze poradziła sobie z tym wyzwaniem, choć jej interpretacja nie wyróżnia się szczególnie osobistym kolorytem. Jest zdyscyplinowana, wyważona, operuje ładnym dźwiękiem, zręcznie pokonuje fragmenty trudne technicznie. Gdyby artystka dała się intensywniej porwać burzliwym fragmentom narracji, a także inspirując się przeobrażeniami harmonicznymi w tematach marszowych i chorale używała bogatszej palety barwowej, satysfakcja z wysłuchania *Fantazji* byłaby jeszcze pełniejsza.

W wykonaniu *Fantazji* op. 28 A. Scriabina doktorantka ukazała wiele walorów pianistycznych. Tę arcytrudną, skomplikowaną fakturalnie kompozycję zagrała klarownie, zachowując przejrzystość figuracji i dobre proporcje brzmieniowe. Melodia prowadzona w oktawach i akordach góruje nad pozostałymi głosami, a pedalizacja jest wyważona i dokładna. Nie do końca spełnione są jednak założenia formalne tej kompozycji, mam na myśli przede wszystkim przebieg agogiczny. Drugi temat (od określenia *piu vivo* w takcie 30, czyli z pewnością trochę, lub nawet znacznie żywiej) utrzymany jest w zasadzie w tym samym tempie, co pierwszy (*Moderato*), a kolejne procesy stopniowego narastania tempa następują z niewielką intensywnością. Możliwe, że pianistka zasugerowała się zacytowaną w części opisowej opinią o „kobiecy” charakterze drugiego tematu: „jego liryczna linia - powolna, sentymentalna, nieustannie wspinająca się ku górnemu rejestrowi - wywołuje wrażenie tęsknoty”. W najpotężniejszej postaci motywu oktawowego na ostatniej stronie fantazji nieuzasadnione przedłużanie ćwierćnut osłabia moc kulminacji, a wspomniana wcześniej nieco statyczna agogika poprzednich odcinków nie wywołuje ostatecznie poczucia absolutnego, gwałtownego, pełnego pasji triumfu. W pełni rozumiem jednak stopień trudności związany z mierzeniem się z tak wymagającą materią, doceniam więc i szanuję kształt zaproponowanej przez Panią Xiao Tang interpretacji.

W *Fantazji* op.14 K. Szymanowskiego doktorantka potwierdziła wcześniejsze cechy swojej pianistki. Jej gra jest klarowna i muzykalna, przekonująca, choć nieco powściągliwa. Bardzo pięknie zabrzmiała część druga, wypełniona cieniowaniem kolorystycznym i agogicznym. Natomiast w części trzeciej pianistka obiera momentami dość ostrożne tempa, co sprawia, że fragmenty takie jak np. *Tempestuoso, poco più mosso* nie są wystarczająco energiczne i burzliwe. Opis tego miejsca sugeruje, iż ma ono „odzwierciedlać wpływ Liszta na język muzyczny Szymanowskiego, a zarazem nadać całości brzmienie efektowne i spektakularne.”

Podsumowując zaprezentowane dzieło artystyczne mogę stwierdzić, iż pani Xiao Tang jest wszechstronną pianistką, której interpretacje są ciekawe i dojrzałe. Godna podkreślenia jest bardzo dobra jakość brzmienia oraz realizacji nagrania. Ze względu na charakterystykę wybranego repertuaru oczekiwałabym jedynie jeszcze więcej temperamentu i odwagi w wydobywaniu jego „fantazyjnej” natury - a więc swobodniejszej, mniej przewidywalnej narracji i odważniejszego podsycania kontrastów.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Rozprawa doktorska pani Xiao Tang napisana jest rzetelnie i interesująco, obejmując szeroki kontekst zagadnień związanych z historią gatunku fantazji oraz różnorodne aspekty poddane analizie. Zaskoczeniem jest brak wstępu, a co za tym idzie wszelkich elementów, które powinny się w nim znaleźć - wprowadzenia w temat, opisu obszaru/problemu badawczego, celu pracy, zastosowanej metodologii itd. Choć brak formalnych regulacji w tym zakresie, jest to ogólnie przyjęta praktyka we wszystkich rodzajach prac badawczych, także w przypadku opisu artystycznej pracy doktorskiej.

Opis dzieła artystycznego składa się z sześciu rozdziałów, z których ostatni jest w zasadzie podsumowaniem. Autorka wykazuje się wiedzą ogólnomuzyczną i muzykologiczną, a także umiejętnością analizy i syntetyzowania informacji oraz formułowania wniosków. Całość obszernego opisu świadczy o głębokim zainteresowaniu doktorantki omawianym tematem oraz wnikliwości w jego eksploracji i interpretacji.

W pierwszym rozdziale doktorantka w interesujący i wszechstronny sposób opisuje genezę i poszczególne etapy rozwoju gatunku fantazji instrumentalnej, ze szczególnym uwzględnieniem utworów fortepianowych. Autorka podaje liczne przykłady takich kompozycji i opisuje ich charakterystykę. Wybranim dziełom (głównie fantazjom J. S. Bacha, C. P. E. Bacha, W. A. Mozarta, *Fantazji g-moll* op.77 L. van Beethovena) poświęca więcej uwagi i opatruje przykładami nutowymi. W przekrojowy sposób omawia literaturę gatunku w okresie romantyzmu i w XX wieku. Rozdział ten daje czytelnikowi możliwość uporządkowania informacji na temat genezy fantazji, jej różnorodnych dróg rozwoju oraz bogactwa repertuaru na przestrzeni epok. Zauważyłabym jedynie, że chyba niezbyt słusznie wśród dojrzałych, „pełnoprawnych” fantazji F. Chopina znalazła się miniatura reprzyzowa *Fantasie-Improptu cis-moll* (WN 46), która klasyfikowana jest jako gatunek impromptu.

Drugi rozdział poświęcony jest sylwetce i charakterystyce twórczości R. Schumanna. Nie jestem przekonana co do konieczności zamieszczania biografii kompozytora, która siłą rzeczy obejmuje chronologiczne przedstawienie dość ogólnych faktów (co autorka czyni w przypadku omawiania wszystkich kolejnych dzieł). Niemniej jednak przyjmuję, że wzbogaca

to kontekst w odniesieniu do sformułowania tematu dotyczącego „rezonansu epoki i osobowości kompozytora”.

Szczegółowe omówienie zamieszczonych na płycie *Fantasiestücke* op. 12 poprzedzone jest analizą *Fantazji C-dur* op. 17, jednego z najważniejszych dzieł tego gatunku w literaturze fortepianowej. Doceniam fakt, iż autorka nie skupiła się jedynie na wykonywanych utworach, a poświęciła uwagę również innym ważnym pozycjom repertuarowym (w rozdziale o F. Chopinie analizując także *Poloneza-Fantazję* op. 61). W przebiegu rozdziału scharakteryzowane są poszczególne miniatury z op. 12 wraz z przykładami nutowymi ilustrującymi omawiane motywy lub tematy.

Według podobnego schematu zredagowane są kolejne trzy rozdziały dotyczące F. Chopina, A. Scriabina oraz K. Szymanowskiego. Na początku zawsze zapoznajemy się z biografią kompozytorów, charakterystyką indywidualnego stylu oraz obecnością gatunku fantazji w ich twórczości fortepianowej. Następnie szczegółowej analizie poddane są utwory wykonywane przez pianistkę na nagraniu. Autorka skupia się na konstrukcji formalnej, analizie harmonicznnej (szczególnie rozwiniętej w przypadku *Fantazji* op. 28 A. Scriabina i *Fantazji* op. 14 K. Szymanowskiego), a także środkach ekspresji i treści wyrazowej. Ciekawie poprowadzone są wątki pokrewieństwa motywicznego, które są jednym z najważniejszych elementów typowych dla fantazji romantycznych i postromantycznych. Treść jest bogata w interesujące szczegóły teoretyczne, w niektórych przypadkach może wręcz nazbyt drobiazgowo z perspektywy wykonawczej. Niemniej jednak liczne przykłady nutowe pomagają w śledzeniu analizowanych detali.

Napotykałyśmy tam niestety na pewne nieścisłości, których kilka przykładowo wymienię:

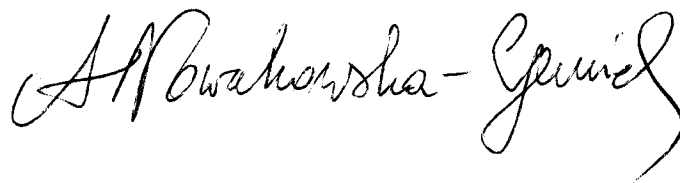
- s. 58 - „opadający motyw kwintowy F-A-G w takcie 60 [Fantazji op. 49 F. Chopina]” to w rzeczywistości motyw kwartowy F-C-G
- s. 74 - „faza wykorzystuje wariację harmoniczną a-moll” - w rzeczywistości as-moll
- s. 104 - błędnie odczytane dźwięki akordu i związane z tym interwały (E-A-D-Gis zamiast E-Ais-D-G)
- s. 113 - „Towarzyszy temu rytm ósemka - ósemka z kropką” - tymczasem w przykładzie nutowym widzimy podwójnie kropkowaną ósemkę i trzydziestodwójkę

W opisowej części pracy doktorantka posługuje się elokwentnym językiem, choć nie brakuje drobnych błędów wynikających z braku wyczucia niuansów języka polskiego lub terminologii muzycznej. Przykładowe sformułowania to „beźmierny fragment” (s. 61), „tonalność funkcjonalna”, „napinająca funkcja akordów” (s. 83), „ciężar argumentacji symfonicznej” (s. 25) i inne. Najbardziej znaczącym niedopatrzeniem (choć jednocześnie zabawnym) jest tłumaczenie tytułu IV cz. *Fantasiestücke* - *Grillen* jako „Grilowanie” (co znamienne - w wersji angielskiej autorka popełnia ten sam błąd, mimo iż bardzo łatwo znaleźć anglojęzyczne tytuły tego cyklu, w których wspomniana część ma tytuł „Whims” - „Kaprysy”). Niektóre cytaty nie posiadają odnośnika, w innych przypadkach użyte sformułowania prawdopodobnie powinny być oznaczone jako cytaty (np. liczne wypowiedzi przypisywane Scriabinowi, s. 83). Od strony formalnej warto także zauważyć, że bibliografia powinna być zredagowana według porządku alfabetycznego oraz z podziałem na rodzaje źródeł.

Konkluzja

Podsumowując wszystkie aspekty powierzonej mi do oceny pracy doktorskiej stwierdzam, iż mimo zasygnalizowanych zastrzeżeń, Pani Xiao Tang zaprezentowała oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego i wykazała się wysokimi umiejętnościami oraz wiedzą teoretyczną w dziedzinie sztuki, dyscyplinie: sztuki muzyczne. Uważam, że kandydatka posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej, a jej rozprawa doktorska spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. Z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.).

Pracę doktorską Pani Xiao Tang przyjmuję.

A handwritten signature in black ink, reading "A. Nowakowska-Gumiela". The signature is fluid and cursive, with a long, sweeping tail on the last letter.

dr hab. Agata Nowakowska-Gumiela, prof. AMFN